

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

36. An Ministri Regij possint cognoscere causas Ecclesiasticas per viam
violentiae, vt vulgo dicitur? Et an si Religiosus per appellationem, vel alia
intra Ordinem potest vitare vim sibi iniuste ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immunit. Eccles. Resol. XXXVI. &c. 119

possint publicari, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnat. 1043. 6. kal. Augusti.

6. Vnde in legibus Recopilationum, teste Lara in compen. *Trium Gratiarum lib. 2. fol. 133.* sic habetur [Mandamos que ningun persona de qualquier estado que sea no pueda publicar por escrito, ni por pregones, ni palabras, ni de otra manera Bulas, Gracias Indulgencias, Jubileos, ni otras facultades que fueren ser concedidas por los Pontifices à Iglesias, Monasterios, Hospidales, y otros Lugares, sinque primero conforme à la Bula del Papa Alexandro Iean examinadas por el Prelado de la Diocesis en donde se huviere de hazer la publicacion y que no se puedan publicar, si no despues de ser examinadas por ordinario, Sean tambien examinadas, y approuadas por la persona, ò personas por Nos nombrada en esta Corte en virtu de la dicha Bula de su Santidad.] Ita ibi. Patet igitur ex supradicta Bula non posse Reges iure proprio, vt vult Sotomaior, & alij aduersarij, litteras Apostolicas recognoscere, sed si hoc facere volunt ad euitanda inconuenientia in suis Regnis, petere debent licentiam à Summo Pontifice, vt fecit Catholicus Ferdinandus Rex, cui Pontifex, vt visum est in dicta Bula, & fatetur ipse Rex, concessit posse ipsum deputare personas ad examinandas, & recognoscendas litteras Apostolicas Indulgentiarum.

7. Nec textus contra me à Sotomaiore adducti faciunt pro sua sententia. Nam fateor summum Pontificem nolle sua rescripta, si veritati non nitantur, executioni mandari: sed non ex hoc sequitur illa à laicis examinari posse. Quamobrem si dubitetur de validitate litterarum Apostolicarum, vel etiam de illarum inuoluntate constet, laici iudices de hoc opponere possunt coram Ecclesiastico iudice, cuius est Apostolicas litteras examinare, discutere, & recognoscere; vel etiam Summo Pontifici supplicationes exhibere, modò supplicationem coram Sede Apostolica legitime prosequantur. Imò si detur casus vt aditus ad iudicium Ecclesiasticum non pateat, vel ipse nollet declarare subreptionem litterarum, & periculum sit in mora gravis damni, si litteræ Apostolicæ subreptitiæ executioni mandentur, posse Principem laicum illarum executionem impedire, & interim hac de re cum humilitate certiore facere summum Pontificem, tradit Bonac. in *Bulla Cœnæ, disp. 1. q. 14. punct. 2. num. 20.* Proxim igitur, de qua loquimur, & defendit Sotomaior, dicendum est imponere maximum grauamen Bullis Pontificiis, dum non possunt in partibus dari executioni sine examine, & approbatione Cancellariæ, per quod summus Pontifex, vt patet expressè in Bulla Cœnæ, reputat Ecclesiasticæ iurisdictioni violentiam inferri, & idè aduersus contraueniens censuras fulminat: et si in Concilio Tridentino *sess. 25. c. 20.* Pontifex hortetur Reges ac Principes, ne permittant Ecclesiasticos à iudiciis secularibus in aliquo grauari. Iam autem maximè grauantur personæ Ecclesiasticæ, si processus citationum, ac causarum beneficiarum à iudicibus laicis examinantur, cum coram ipsis ex eo litigare cogantur, ergo, &c.

8. Verùm post hæc scripta inueni omnia supradicta non solum à cit. DD. sed etiam confirmata esse à Rutilio Benzoniò *disp. 2. de Interd. Pauli V. cap. 7. fol. 133.* qui nostram sententiam acriter docet, & quia codex rarus est, ponam hæc per extensum eius verba, sic enim ait: [Non me fugit Couarruiam *pract. 99. cap. 10. & 36.* & Driedonem ab eo citatum, defendere nonnullas leges Principum secularium, stantes in defensionem iurisdictionis Principum ne litteræ Apostolicæ executioni mandentur sine

consensu eorum. Non enim hæc leges iustæ sunt, si fiant sine participatione, & nutu Papæ: nec locum habent, quando Papa expressè derogat iuri patronatus laicorum, hoc enim si velit facere, potest, nec iniuriam, vel vim laicis inferri, cum suo iure vtatur, licet re ipsa Papa huiusmodi laicorum iuri patronatus raro derogare intendat. Sic Pius V. expressè decreuit in *Bulla Cœnæ ann. 1568.* Ratio autem cur nulla laica potestate etiam Regia litteræ Apostolicæ impedite possint, est, quoniam potestas secularium Principum est civilis, & non spiritualis & Ecclesiastica, quæ cum illi dominetur & præsit, ab ea, cum sit inferior, nequaquam impediri, interpretari, vel discussi potest. Illud autem remedium tanquam licitum pro laicis adinuentum est, vt opponant de subreptione talium litterarum apud iudicem Ecclesiasticum, vel etiam quando Papa expressè derogat iuri patronatus coram iudice competente Ecclesiastico, seruato tamen iuris ordine ad ipsum Romanum Pontificem reuenter appellent, & libellos supplices ei offerant, ne litteræ Pontificiæ exequantur, dummodo id faciant opera & ministerio iudicum Ecclesiasticorum, & postea verè appellationem iuxta mentem Pij V. prosequantur. An verò litteræ Apostolicæ casus spirituales continentes possint à Principibus secularibus recognosci, & discuti, sintne falsæ, vel subreptitiæ, quæri possent, & quicquid dicat Couarruias *loco cit.* certissimè dicendum est, hanc recognitionem iure communi, tantum ad iudices Ecclesiasticos pertinere, non autem ad laicos, nisi solo priuilegio Sedis Apostolicæ, cuius tenorem docere tenentur.] Huc vsque Benzoniùs, & idè Castr. Palaus *vbi supra.* & alij, quos ego retuli in *part. 4. tract. 1. resolut. 9.* docent Regem nostrum ex Concordatis, & priuilegio Summi Pontificis Bullas eius examinare. Sed Sotomaior & aliqui iuniores Iurisperiti asserunt hoc de iure Regibus competere, quod Theologi mordicus negant, & reuera negandum est. Alij verò excusant examinationem litterarum Apostolicarum ex tacito consensu, & præsumpta mente Summi Pontificis. Sed contra illos vide nouissimè Blondum *de cens. disput. 5. art. 26. num. 3.* & omnes expositores Bullæ Cœnæ, asserentes summum Pontificem in ea singulis annis reclamare, & tollere quamcumque patientiam, tolerantiam, & consensum circa præsentem casum.

Quæ hic est infra Ref. 47. §. Igitur, à medio vsque in finem dictæ Ref.

RESOL. XXXVI.

An Ministri Regij possint cognoscere causas Ecclesiasticas per viam violentiæ, vt vulgo dicitur?

Et an si Religiosus per appellationem vel alia via intra ordinem potest vitare vim sibi iniuste illatam, incidat in censuras Bullæ Cœnæ, vel alterius, si ad iudices seculares recurrat?

Et quid è contra, si non possit vitare vim. &c? Ex part. 1. tract. 2. Ref. 14. alias 13.

§. 1. **A**firmatiuè respondent Iurisperiti: & ita docet Salgado in *tract. de protect. regia. tom. 1. part. 110. 1. & seq.* Pereira *tract. de manu regia. part. 1. cap. 4. q. 7.* Ceuallos in *tract. super hac materia edito, & præcipue in gl. 6. n. 46.* vbi tenet hanc cognitionem non fundari in priuilegio Pontificis, neque in eius tolerantia: sed in iure regali, cuius officium est vim tollere. Idem etiam docet Segura in *direct. Iudic. Eccles. part. 2. c. 13. n. 51. & 53.* Callistus in *tract. de leg. regia. §. 20. n. 83.* Auendanus in *c. Prætorum part. 1. c. 1. num. 17.* Azevedus *tom. 1. lib. 1. l. 2. tit. 6. Recop. Sesse de inhib. inst. Arag. cap. 8. §. 3. & part. 2. decis. Epist. ad Regem. Cenedus in 99. canonicis, quæst. 45. per totam,*

Sup. hoc in duabus Ref. seqq. & supra in Ref. 16. §. Item, & infra lege doctrinam Ref. 39. & late in decisione posita, in pag. 495. huius tom. 9.

Sup. hoc in Ref. 10. & in alia eius prime etc.

dotam. Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 139. Ioan. de Henia in Curia Philippica 3. part. 1. §. 5. numero. 34. Grall. de off. Cler. eff. 1. numero. 300. & alij.

2. Neque talem vim & cognitionem audent improbare doctissimi Theologi, vt Rodriquez in summa tom. 1. cap. 155. num. 8. Ioan. Valerus in differentiis vrisque fori ver. peccatum, differ. 3. num. 3. Ioan. de la Cruz in Direct. conscient. part. 1. praecep. 8. g. 3. art. 1. dub. 3. concl. 3. & de statu Relig. lib. 1. c. 6. art. 2. dub. 2. concl. 1. Hieronymus Llamas in Instruct. Confess. part. 1. c. 7. §. 19. Henricus lib. 14. c. 12. num. 6. & lib. 3. cap. 16. n. 4. in Gloss. litt. A, nouissimè Anguiano tract. de de legib. tom. 1. lib. 2. contr. 17. n. 95. cum alijs. Et addunt pro hac firmanda sententia cap. Regum. 23. quast. 5. vbi habetur, quòd regum est per vim oppressos à manibus violentorum, & calumniantium liberare, ac iniurias repellere, & cap. filijs, vel nepotibus. 17. quast. 7. Iudices verò hanc vim repellentes, asserunt, id non efficere per viam iurisdictionis, sed per viam iustae defensionis.

3. Sed hanc opinionem explosam esse video eommuniter à Theologis; & idèò illam reprobant Suarez contra Regem Angliae. lib. 4. c. 34. num. 30. Layman in Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 4. n. 4. Azorius part. 1. lib. 5. c. 12. & 14. Reginaldus tom. 1. lib. 9. c. 22. num. 341. Duardus in Bull. Cœn. lib. 2. canon. 14. quast. 9. Bonacina de legib. dif. 10. g. 2. pan. 1. §. 1. n. 10. Altherius de censuris, tom. 1. dif. 15. lib. 5. cap. 3. fol. mihi 669. col. 2. Filliueus tom. 1. tract. 16. cap. 8. & 10. Ioan. de Maldetiaga tract. de Senat. cap. 39. Sayrus de censuris, lib. 3. cap. 18. n. 6. Coriolanus in Bulla Cœnae, excommunic. 14. fol. mihi 927. Idem etiam docet nouissimè ex Hispanis Iuriconsultis doctus Barbof. in collect. lib. 1. decret. tit. 2. Ecclesia S. Mariae, de constitut. num. 1. & alij. Et ratio est: quia Clericus coram Episcopo, & Episcopus coram Archiepiscopo conueniri debet; ex cap. sacro de sent. excommunic. & ad reprimendum, de officio Ordinar. Archiepiscopus conuenitur coram Primatè ex cap. antiqua. de privileg. Primas coram Romano Pontifice, vel coram Legato Summi Pontificis ad eam Prouinciam misso. Et idèò oppressus à Prælato inferiore potest recurrere ad superiorem, non verò adire laicale Tribunal; maxime, quia Canones interdicit ab Ecclesiasticis Iudicibus ad laicos appellare vt habetur in cap. qualiter, & quando de iudicijs. & cap. si quis Clericum. & cap. Clericum 11. q. 1. Ceteras rationes videbis apud citatos Doctores.

4. Sed ego in controuersia tam graui, putò non esse recedendum ab hac sententia Theologorum, quamuis non videatur spernenda aliquorum obseruatio, qui putent, tunc aliquem, cui violentia inferatur, posse adire Iudicem laicum, quando ad talem vim reprimendam, Iudex Ecclesiasticus non adesset seu, si adesset, nollet reprimere. Et ita docent, non solum Iuriconsulti, sed etiam doctissimi Theologi, & in primis Episcopus Antuerpiensis: Ioannes Malderus in part. 2. quast. 96. art. 4. fol. mihi 407. qui etiam addit, posse in tali casu Iudicem laicum inspicere Acta ad eum finem, vt constet de iniuria facta in negatione appellationis: quia, qui potest defendere, potest etiam illa, sine quibus defensio fieri non potest. Adde, quòd inspectio Actorum per se non est actus iurisdictionis: nam arbitantes ea inspicere possunt. Et ita hanc sententiam docent etiam Portell. in addit. ad dubia regul. in sine Operis, verb. appellare num. 3. vbi sic asserit: [Religiosus, si per appellationem, vel alia via intra ordinem, potest vitare vim sibi iniuste illatam, incurret censuras, si ad Iudices seculares recurrat. Si verò neque sit locus appellationi, vel illa non recipiatur, & Superior, ad quem posset recurrere,

longè distet, ita vt non possit illum adire instante grauamine, vel etiam cœpro; & sic iniuste illato, arbitrio boni viri; tunc credo, posse Religiosum, vel Clericum recurrere ad Principem secularem, qualis est Rex, non tanquam appellantiem ad Iudicem competentem; sed solum vt sibi succurrat in illo grauamine iniusto; tollendo vim sibi factam modo; quòd licite potest imperando; scilicet, vel suadendo Prælato, vt vel abstineat à vi iniusta, vel det locum appellationi; vel Iudices nòuos assignet. Et per hoc Religiosus recurrans ad Principem secularem cum praedictis circumstantijs, nullam censuram Bullæ Cœnae, vel alterius Bullæ incurret.] Ita Portell. cuius sententia sequitur est etiam doctus Soufa ex Dominicanorum familia in Bull. Cœnae. 15. dist. 78. n. 2. & seq. vbi probat, non Iudices laicos vim auferre, nisi prius Ecclesiasticis Iudicibus superiores ad eos, qui violentiam inferunt, succurrere requisiti nolint; quòd tamen omni medio ordinario praemisso non est alia via repellendi vim à Iudice Ecclesiastico factam, vel quando periculum est in mora, licitum est Iudici seculari causam Ecclesiasticam ad se aduocare, & violentiam auferre.

5. Ex quibus apparet, vix aut nunquam, moraliter occurrere casu iustae defensionis in hac materia pro Iudice laico, vt rectè notauerunt Azorius, Bonacina, & alij. Et multò minùs, tam facillè occurrere, vt quidam Iuriconsulti volunt. Deinde apparet, non rectè dici in hac materia ab aliquibus Iuriconsultis, quòd etià tunc, quando adiri potest per eum, qui se grauatim existimat à Iudice Ecclesiastico, alius Iudex Ecclesiasticus superior; possit nihilominus auctoritatem suam interponere Iudex laicus, quasi in casu isto adhuc locus sit praueentioni. Restat modò referre ad Canones, quos pro prima sententia afferbant Iuriconsulti; & hoc in sequenti resolutione faciemus

Quae hic est infra Ref. 59. & in alijs eius not.

RESOL. XXXVII.

An sit licitum iudicibus secularibus, per viam violentiam cognoscere causas Ecclesiasticas?

Et an Summus Pontifex, & alij hanc praxim approbent, vel saltem ex consuetudine immemorabili, vel conimata cum fama privilegij?

Et notatur, quòd si pro facto Prælati, & iudicis Ecclesiastici sit aliqua opinio probabilis inter doctores, qui cum licite possit illam sequi, reuerantunc nullam vim, aut iniuriam faciat subdito si illam sequatur, ac proinde non poterit recurrere tanquam vi oppressus ad iudicem secularem, etiamsi opinio pro subdito sit probabilior? Ex part. 5. tract. 1. Ref. 13.

§. 1. **A** Ngot actum agere: nam, in p. 1. tr. 1. ref. 13. Sup. hoc in Ref. praeterior hoc facere defensionis causà, nam nouissimè contra me negatiuam sententiam docentem insurgit Castillo Soto maior tom. 7. de Tertis, c. 41. n. 180. Sed docto Hispano recentiori praeter alios DD. vbi supra. à me relatos alios non minùs doctos & neotericos Hispanos opponam, & hi sunt, me citato, Barbofa de iure Eccles. lib. 1. cap. 39 §. 2. num. 185. & Castrus Palauus tom. 2. dist. onic. punct. 12. num. 5. Nam ad veritatem sententiae Sotomaioris, necessarium esset claram adesse violentiam, quod tamen non contingit; non enim iudices seculares sciunt Prælatum violentiam facere subdito litiganti, negando appellationem, terminos approbatorios &c. quousque processum examinant, & acta cognoscunt. Ergo prius vsurpant cognitione causae spiritualis, quàm illis de violentia constet. Ergo non titulo defensionis procedere possunt. Item, qui

Sup. hoc infra in Ref. 38. in fine.

Sup. hoc in Ref. praeterior hoc facere defensionis causà, nam nouissimè contra me negatiuam sententiam docentem insurgit Castillo Soto maior tom. 7. de Tertis, c. 41. n. 180. Sed docto Hispano recentiori praeter alios DD. vbi supra. à me relatos alios non minùs doctos & neotericos Hispanos opponam, & hi sunt, me citato, Barbofa de iure Eccles. lib. 1. cap. 39 §. 2. num. 185. & Castrus Palauus tom. 2. dist. onic. punct. 12. num. 5. Nam ad veritatem sententiae Sotomaioris, necessarium esset claram adesse violentiam, quod tamen non contingit; non enim iudices seculares sciunt Prælatum violentiam facere subdito litiganti, negando appellationem, terminos approbatorios &c. quousque processum examinant, & acta cognoscunt. Ergo prius vsurpant cognitione causae spiritualis, quàm illis de violentia constet. Ergo non titulo defensionis procedere possunt. Item, qui